

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esfi Marti-a, Joi-a, Sambet'a si Dominec'a, demaneti'a.

Locuint'a Redactorului:
si
Cancelari'a Redactiunii:
e in
Strat'a Morariloru Nr. 13.

Scrisorile nefrancate nu se voru
primi decatu numai de la corespun-
dintii regulari ai „Federatiunii“
Articlii tramisi si nepublicati se
voru arde.

Pretulu de Prenumeratiune:
Pre trei lune . . . 4 fl. v. a.
Pre siese lune . . . 7 fl. 50 cr.
Pre anulu intregu . . . 15 fl.

Pentru Romania:
4 galb. pre anu, — 2 galb. pre 1/2
de anu, — si 1 galb. pre 1/4 de anu.

Pentru Insertiuni:
10 cr. de linia, si 30 cr. taps'a tim-
brale pentru fiesce care publicati-
une separatu. In Loculu deschisu
20 cr. de linia
Unu esemplariu costa 10 cr.

Invitare de prenumeratiune

la

FEDERATIUNEA

pre semestrulu II. (iul.—dec.) 1868.

Incependu-se semestrulu II. deschidemu pre-
numeratiune la diurnalu nostru, totu cu conditiunil,
cari se vedu in fruntea lui, si rogâmu pre p. t. dori-
torii de a avè acestu diurnalu, sê binevoiesca a grabi
cu prenumeratiunea, ca sê ne potemu orientâ de
tempuriu in privinti'a nrului esemplarielor.

Redactiunea.

Scire electrica partec. a „Feder.“

Data in 14 l. c. 6 ore, 50 minute d. a.
A sositu in Pest'a, in 15 l. c. la 12 ore, 40 minute noptea *)
Brasiovu, 14 iuliu. Canonicii d'in Blasiu: Ba-
silii Ratiu, Gregoriu Mihali, Timoteu Cipariu, Elia
Vlasiu, inca suntu trasi pe 12 iulia la Osiorheiu d'in
caus'a prononciamentului, ca pentru crima de inalta tra-
dare. Teorismu capia spre a influentiâ alegerea metro-
politalmi.

*) Noue ni s'a immanuatu telegramulu la 5 ore dema-
neti'a, asiè dara dupa decursu de 10' ore. In acestu tempu
nu si ajunsu si d'in Americ'a; acest'a e punctualitatea consti-
tutiunala!

R.

Pest'a, 3/15 iuliu 1868.

(H.) Ani douedieci se afundara in noenulu tre-
cutului, de candu curge lupt'a mai pre fatia, cu po-
teri mai unite, cu constantia si perseverantia mai mul-
ta si d'in partea natiunei nostre, pentru salutarele
principie de libertate, natiunalitate, dreptate si ega-
litate, resarite in occidentulu Europei si primite si
operate cu entusiasm in tote pârtile. Daca cautâmu
resultatulu acestei lupte continue, acel'a ni se in-
târisie, la parere, forte neinsemnatu, forte micu,
mai desparatoriu; in fondu inse acestu resultatu este
mare, este grandeosu si demnu de sublimitatea pria-
cipieloru, cari au pusu in miscare tota lumea. — In-
nainte de douedieci de ani erâ mare numerulu ace-
storu romani, cari si-renegau si pieptulu care-i laptâ-
re; asta-di atari omeni nu se mai afla de câtu ici
deole, câte unulu, de exemplu, de modelu, ca triste re-
mîntie a le trecutulu intunecosu, ca triste dovedi,
câ au fostu unu tempu, in care numai tieranulu ro-
manu nu se rusînâ de numele sêu. Innainte de doue-
dieci de ani poteai numerâ pre degete pre acei ro-
mani, cari cutezau a se espune pentru natiunea lor;
asta-di e raru romanulu, care sê nu cuteze a martu-
riti credeulu natiunei sale, care sê nu cuteze a se in-
trepuce, dupa poterile sale, pentru drepturile calcate
de natiunei romane. Innainte de douedieci de ani
erâ forte micu numerulu romaniloru, cari cultivau
virtutiele; asta-di numerulu acestor'a este neaseme-
natu mai mare, si spre bucuri'a toturoru, cresce pre
dece merge. Innainte de douedieci de ani, ca sê nu
treceamu preste marginile unui articulu de diurnalu,
plânâ a supr'a romaniloru una amortiela gene-
rala, una nopte intunecosu; si asta-di, asta-di in-
târisie s'a resfiratu, lumin'a a strabatutu
pâna in colib'a tieranesca, iubirea de natiionali-
tatea si limb'a sa si iubirea de patria s'a potentiatu
si au legatu mai strinsu anitele toturoru romani-
loru si au pusu intr'o miscare viua si plina de vietia
intrega arteri'a natiunei romane. Si, ca sê nu mer-
temu mai departe pre acêsta cale, ore chiaru daca
am potè constata mai multu progresu, de câtu câ

romanii au venitu in decursulu acestoru ani la de-
plin'a cunoscintia de sine si a drepturiloru sale, ce'a ce
nu ni potu negâ nici inimicii nostri, ore potea-se as-
teptâ mai multu de la una natiune, care portâ seculi
catenele sclaviei, care erâ scosa d'in sîrulu omeni-
loru si tratata asemene animaleloru, care erâ storsa
de tota puterea si data prada bunu placului monstri-
loru, cari i usurpasera tote drepturile? Nu ne tie-
nemu de clasa aceloru omeni, cari nu vedu decatu
muntii de aur in tote pârtile, inse considerandu cu
de amenuntulu suferintiele trecutulu si lupt'a na-
tiunei nostre in decursulu acestoru ani, si facandu
socota cu impregiurârile, intre cari a trebuitu sê se
lupte, trebe sê recunosca ori cine, câ resultatulu
este imbucuratori, si acest'a pre câtu cu privire la
romanii d'in coce de Carpati, cu atâtu mai virtosu
cu privire la fratii nostri d'in Romania libera. E
greu lupt'a cu poteri neegali, inse vointi'a tare tote
le invinge. Vieti'a poporeloru nu este vietia unui
omu, si de ace'a regenerarea unui poporu decadiutu
nu are trebuintia numai de ani sêu decenie, ci de
multe ori de seculi intregi, pentru a ajunge la tienti'a
dorita. Intr'ace'a lupt'a trebe continuata, cu ener-
gia indiecita, cunoscintia de sine si a drepturiloru
sale trebe tradusa in fapta, cu tota ocaziunea, si
êca pentru ce am premisu in scurtu constatarea re-
sultatulu luptei natiunei nostre de la solemn'a ac-
ceptare si sigilare a principiiloru, cari trebe s'o
conduca pentru tote tempurile.

Lupt'a, contiunata de atunci in coce, a intratu
intr'unu stadiu nou. Cu inaugurarea sistemulu dua-
listicu, magiaru-nemtiescu, natiunea nostra fu redusa
êra-si la starea precaria de mai innainte. Cu tote ace-
ste-a fiii natiunei romane au contiunatu lupt'a, pro-
teste la tota ocaziunea, petitiuni si discussiuni publi-
ce si parlamentarie au fostu armele, de cari s'au po-
tutu folosî. Sê nu alunece nimene a crede, câ tote
aceste-a au fostu, asiè dicendu, numai pleva in ven-
tu, tote si-au avutu sêu si-voru avè resultatulu lor,
mai mare sêu mai micu, si mai multu sêu mai putie-
nu simtîtu, dupa natur'a lor. Daca in urm'a acestor-
a, n'a urmatu inca unu resultatu palpabilu in gene-
ralu, caus'a este a se cercâ, pre langa alte considera-
tiuni de cercustâri si tempu, mai cu sama in impre-
giurarea, câ lupt'a au sustienut'o numai câti-va in
numele toturoru, era trup'a, natiunea ca atare a fo-
stu si este eschisa de la terenulu luptei. In astufeliu
de impregiurâri erâ necesitate imperativa, ca natiu-
nea sê opereze de pre terenulu ce i-a mai ramasu, si
asta o si fece. Una dovada puternica este pronun-
ciamentulu d'in Blasiu, la care am voitu proprie
sê venimu si urmârile cârui-a le identificâmu cu nou-
lu stadiu, la care a ajunsu lupt'a natiunei nostre.

Intr'unu statu, unde totu mai este vorba de do-
mnu si servu, de boieru si sclavu, de privilegiati si
asupriti, este assioma nestramutabila, câ insemneta-
tea miscarei ce o facu cei asupriti, servii, sclavii, ai
sê o judeci dupa pondulu ce domni, boerii, privile-
giatii atribuescu acelei miscâri a sclaviloru. La tem-
pulu sêu amintiramu câ prononciamentulu d'in Blasiu,
consideratu pre dreptu ca espressionu sincera a sen-
tiemintelor adeverate a le natiunei romane, provocase
o revolutiune formale in intrega diurnalistica Eu-
ropei, castigandu in partea sa pre toti iubitorii de
dreptate, si radicandu, firesce, in contra sa pre toti
asupritorii, cari se temu câ de sine, d'in puterea pro-
pria, nu voru potè traî, ci numai de pre spatele al-
tor'a. Contrarii natiunei nostre intempinara asiè
dara, precum veduramu, prononciamentulu cu
cea mai mare inversiunare, versandu-si totu veni-
nulu a supr'a lui. — Inse finis coronat opus.
Pondulu ceatribuira, si ce trebuira sê atribue con-
trarii nostri politici prononciamentulu desu amin-

titu, pre langa tota simularea lor de simpla despre-
tiuire, erâ rezervatu a se da pre fatia mai tardioru,
in dîlele aceste-a. In nrulu tr. am veditu câ zelosulu
redactoru alu „Gazetei Trans.“ dlu Muresianu este
citatu inaintea tribunalulu d'in Muresiu Osiorheiu
d'in caus'a prononciamentulu, era in nrulu acest'a
vedemu mai pre largu si responsulu dlui Muresianu
la acea citatiune, si mai susu, scirea electrica d'in
Brasiovu ni spune, câ si parintii canonici, si barbati
destinsi ai natiunei nostre, onorabili domni: Ratiu,
Cipariu, Vlasiu, si Mihali inca suntu citati totu acolo si
totu d'inace'a cauza.

Sê punemu ore acum intrebarea: *quid nunc?*
Nu! Ar' trebui sê ne insielâmu in noi insi-ne si sê
denegâmu tote câte am dîsu si câte a facutu natiunea
nostra pana acuma, daca am stâ si numai unu minu-
tu pre cugete fatia cu acest'a stare a lucruriloru. —
Unu poporu aservitu nu-si pote recastigâ libertatea
si drepturile rapite de câtu prin sacrificie. Foculâriu-
lu, de unde s'au respanditu lumin'a si au incaldîtu
tote anitele romane, loculu care pastreza celu mai
sacru suveniru alu natiunei romane, Blasiulu, a
mai avutu barbati, cari au moritu in esiliu,
departe de dulcea loru patria, pentru drepturile
scumpei nostre natiuni! Ei bine, credu contrarii no-
stri, câ in piepturile romane au amortîtu de totu vir-
tutea strabuna, credu ei câ asta-di nu se gasescu in-
tre romani *Claini* si chiaru si *Mucii*, daca interesulu
natiunei si alu patriei recere? Vi jurâmu, toturoru
acelor'a cari o credeti acest'a, vi jurâmu pre memo-
ri'a strabuniloru nostri si pre santitatea dreptei no-
stre cause si a venitorulu nostru, câ suntemu gat'a
cu micu cu mare a ni marturisî pre fatia, innaintea
ori cârui tribunalu parerile, simtiemintele si convin-
gerile nostre si a le aperâ cu tote armele legali pâna
la cele d'in urma, suntemu gat'a cu totii a suferî ori
ce pentru drepturile natiunei nostre.

Daca n'au fostu de ajunsu sacrificiele aduse in
trecutu, daca n'au fostu de ajunsu suferintiele secu-
larie, daca n'au fostu de ajunsu sangele versatu de
atâte-a mii de bravi romani pre campurile de bata-
lia, ei bine, vomu mai aduce sacrificie; câ-ci mai
preferimu a fi cu totii indesati cu forti'a prin temnitie
de câtu a ne lasâ de buna voia de justele pretinsiuni
a le natiunei nostre. Ce cugeta boierii de la putere?
Credu ei, câ prin amenintiare cu *temnit'a* voru bagâ
intr'unu cornu de capra pre toti barbati natiunei no-
stre, cari au portatu lupt'a pana la acestu stadiu?
O nu, neci oîniiora! Vomu continuâ lupt'a si daca
voru institui magiarii tribunale prin tote satele
pentru romanii consimtitori cu cuprinsulu pro-
nunciamentulu d'in Blasiu, si daca ne voru ame-
nintiâ cu temnitia atâtu de larga, câtu se cu-
prinda pre tote milioanele de romani de sub scep-
trulu Austriei. — Una natiune cu putere de vietia
nu se lupta numai de joi pana mai apoi, ci sustiene
lupt'a pana in finitu, urmeze ce va urmâ; era natiu-
nea romana e convinsa, sigura de resultatulu favorito-
riu, câ-ci lupt'a-i este drepta. Barbati ai natiunei no-
stre, chiamati innaintea tribunalulu ungurescu, spu-
neti, câ sute, câ mii de romani suntu, cari urmandu
splendidulu vostru esemplu punendu la o parte ori
ce interesu personalu si avendu in vedere numai in-
teresele si drepturile natiunei nostre nu se temu de
neci una amenintiare, suntu gat'a a ve urmâ
ori unde si ori in catrâu ar' cere fericirea patriei
si a natiunei. Sute si mii de romani suntu
mai voiosi a aduce ori ce sacrificiu de câtu a-si
vedè natiunea desconsiderata si maltratata; sute si
mii de romani suntu, cari sciu, câ „vieti'a in robia
este diua fâra sore“, sute si mii suntu gat'a a ve ur-
mâ voue si a se luptâ umeru la umeru pre
câlile legali, pentru ca sê revindece natiunei dre-

pturile ce-i competu. Innainte! si vi voru urmã toti romanii, cari s'au saturatu de „campuri fãra de flori, de dfile lungi si negre fãra serbatori!“

Dieta Ungariei.

Siedintia casei deputatiloru d'in 13 iuliu.

Presiedinte: Somssich; notariu: Bujanovics; ministri: Horváth, Mikó, Lónyay, Wenkheim, Eötvös.

Se autentica protocolulu si se cetescu scrisorile incurse.

Ministrulu Horváth respunde la interpelatiunea lui Simonyi, despre denumirea asesoriloru la tabl'a regesca si septemviralã. Ministrulu sustiene, cã judii respectivi, de si nu sunt numiti conformu legiloru d'in 1848, totu-si trebuie considerati ca legali, pâna la una dispusitiune ulterioara.

Deák face unu proieptu de decisiune, in urma-rea carui-a ministeriulu sã substerna cãtu de curen- du unu proieptu, pentru reorganizarea tribunaleloru si denumirea constitutiunala a judiloru.

Se voteza definitivu legea despre darea casei, afara de doui §-i noi, cari se voru pertratã mai târdiu.

Antalfy referesce in numele comisiunei verificatorie in caus'a deputatiloru d'in Uniador'a si Hatiegu. — Comisiunea e de parerea, cã comitatulu Uniadorea n'are a se amestecã in afacerile opideloru Uniador'a si Hatiegu; abstragundu inse de la acest'a, deputatulu Petcu a fostu provocatu inca in 26 maiu, sã se infatisieze la dieta. Deorace Petcu se considera ca deputatu verificatu, presiedintele lu-va provocã, ca in decursu de 14 dfile sã se ocupe locul in dieta. In cãtu pentru Dr. Ratiu, alesulu Hatiegului, acest'a nu si-a predatu credintiunala, nu vre sã scie nimicu de diet'a d'in Pest'a, asiã dara nu se pote considerã ca deputatu, prin urmare se va escrie alegere noua.

La ordinea dfilei e continuarea desbaterei speciale despre repartirea, incasarea, etc., a dãrei.

§-ii 15, 16 se primescu conformu proieptulu regimului; 17, 18, cu modificatiunile comisiunei centrale.

La §-ulu 19 face C. Tisza unu amendamentu, cã in contra restantiloru sã se ordinezã executiunea numai la una luna dupa publicarea acestei legi. — Se primesce.

§-ulu 23 se primesce cu unu amendamentu a lui Vályi si Olgay.

La §-ulu 26 se face unu adausu prin Somossy; d'in §-ulu 28 se sterge cuventulu „personalu“ d'in nainte de cuvintele „jude cercualu“; in §-ulu 30, dupa cuventulu „oficialu“ se punu cuvintele „de finantie.“

§-ulu 33 se primesce cu amendamentulu comisiunei centrale si a lui Tisza.

§-ii 34, 35, 36 se primescu fãra desbatere, si se inchiaia siedintia.

Siedintia casei deputatiloru d'in 14 iuliu.

Presiedinte: Somssich; notariu: Bujanovics; ministri: Lónyay, Wenkheim.

Se autentica protocolulu si se cetescu scrisorile incurse. Babesi u propune, ca petitiunea comitatulu Carasiu despre esarendarea cu dauna a speditãrei lerneloru, sã se pertrateze afara de sfru.

Se continua desbaterea de eri. Amendamintele facute la §-ulu 38 se respingu si se primesce testulu originalu.

§-ulu 39 se modifica prin C. Tisza.

Amendamentulu lui Somossy la §-ulu 48 nu se primesce, ci remane ca in proieptu.

Szaplonczay face unu adausu la §-ulu 49, care se primesce.

§-ulu 52 se primesce, precum s'a modificatu prin Tisza.

La §-ulu 60 sectiunea VII a datu votu separat, care se primesce si d'in partea ministrului de finantie.

Simonyi nu voiesce sã se creeze privilegie pentru orecare institutu, nici pentru celu de creditu, cã-ci aceste-a eschidu concurentia. Simonyi provoca pre ministrulu Lónyay sã sterga acele privilegie, cu atãtu mai multu pentru cã insu-si elu, ministrulu de finantie, si multi membri ai casei sunt interesati la institutul de creditu.

Se mai face vorba multa d'in partea unoru deputati si a ministrului de finantie, apoi se trece la votizare, prin care se elimina §-ulu 60.

§-ii 68—79 s'au pertratatu la olalta. C. Tisza face mai multe amendaminte, cari se voru tipari si impartii intre membri, atunci se va continuã desbaterea speciala. Cu aceste-a se inchiaia siedintia.

S. Coron'a Ungariei e d'in ereditate romana.

(A se vedã nr. Fed. 61, 62, 63, 67, 68, 92, 93, 94, 95, 96, 97 si 98.)

Politic'a guverniale, si intentiunea besericesca apusena, a datu de pamentu roditoriu in sinulu un-

guriloru cerbicosi; junelã principe Stefanu, in cursu de trei ani, cu ajutoriulu germaniloru, a frantu ghia- ti'a, ce nu e unu lucru usioru; pre capeteniele ungu- riloru le-au inblanditu atãtu cu esemplu, mai multu inse cu armele, voivodulu Cupa, cade la Vesprimu, si cu elu cade paganetatea in Ungaria. (998.)

Acum se amaneza in tota tier'a mandatu, ca toti ungunii sub perderea libertatei si averei sã se boteze; sã se boteze atãtu paganii proprii, cãtu si cei orientali. Spre intarirea asertiunei nostre d'in urma, producemu argumentu permaninte d'in vocca poporului ungurescu, care si pâna asta-di relega de ritulu orientale o numesce legea vechia, — ó-hit — naturalminte fatia cu legea noua, adeca relega de ritulu occidentale, primita de ei numai du- pa aceea; Si apoi cine nu scie, cum cã pre atunci ambele beserici botezau de nou pre acuisitii sãi.

Duoi ani, si triumfulu crestinisãrei intre unguni erã securu, ungunii inse d'in Ardglu mai tieneau ca fierulu cu romanii de relega loru. Vedi sortea lui Giu'la si a filoru lui Bu'a si Buc'n'a).

Atunci Stefanu, organizandu beserica ungu- resca in episcopate, si intemeiandu mai multe clastre, tramite pre abatele Astricu la Rom'a (1000) pentru ca pontificele sã incuviintieze institutiunile facute. Silvestru alu II-lea luandu tote acestea la inima, cu bucuria, a tramisu lui Stefanu si corona cu titulu regescu dupa datin'a timpuriloru. — Aici e deci nodulu, care ni-amu propusu alu deslegã: cum cã ore s. corona a tieriei cu clenodiele sale, numita a lui Stefanu, cu dreptulu e d'in timpii celui d'antãiu rege ungurescu, ? sãu d'impreuna cu clenodiele sale seda- teza de mai târdiu? si cum cã in ambele casuri se deriva d'in officin'a romana, deci mai detorimu pro- priulu istoricu alu s. corone.

Am venitu deja la istoriculu coronei, este dara neaperatu de lipsa a premita in generalu, officin'a, si canalulu, prin cari au derivatu coronele principi- piloru, cu tote clenodiele si titlurileloru.

Dreptulu de a impartii corone, cu apertinintile clenodie si titluri, l'au esericiatu eschisivu impera- torii Romaniloru de la occidentu, precum si imperatii Romaniloru de la orientu.

Atãtu patriarciu apusului, cãtu si patriarciu resaritului, in unele cestiuni de acãsta natura — inte- resandu-se cu politic'a in inbinatiune strinsa si religiunea, aveau dreptulu consultativu.

Cu caderea inse a Romei vechie (476) cadiendu si forulu ultimulu civilu alu occidentulu, pana la ince- putulu secululu alu IX-lea totu nimbulu de suzerani- tate politica si religiunaria — precum e evident d'in paginile ambeloru istorie, — profane si beserice- scii, s'a stramatutu la angustimea Traciei, de la Rom'a vechia, la Rom'a noua; pe scurtu teo- logii si filosofii adenci, incependu cu cei trei primipili ai totu orientulu (Vasilie Grigorie si Joane) pana la Damascenu „celu cu man'a“; tote conciliile lumei besericescii, incependu de la celu d'in Nicea pana cãtra diumetatea secululu alu IX-lea s'au adunatu eschisivu — si acest'a bine sã insem- nãmu — la ambii tiermuri ai Traciei (4. ceumenice (d'in 8.) in Constantinapolea), toti Iustinianii cu Tri- bonianii Belisarii si Narsetii au derivatu d'in orientu; nu e deci asiã mirare, daca totu roilu migratoriu goticu, slavo-bulgaru, si chiaru fractiunea unguresca s'a luminatu in lumin'a credintiei si a civilizatiunei prin forulu orientalu. Rol'a apuseniloru in obieptulu de sub cestiune se dateza de mai târdiu, si se incepe cu anu- lu 800, prin restituirea forulu politicu romanu apu- senu prin Carolu imperatulu Galiloru.

Si cari au fostu simbolele acelea farmecatorie, prin cari se deobligau principii pamentulu foruriloru respective? La tota intemplantia coronele pre- tiose cu titulu de dreptu regale, si sce- ptrele falnice, ca si spre presuniunea poterei.

Atãtu Rom'a orientala, precum si cea Occidenta- la, a tramisu, a donatu si incoronatu principii ai fe- liuriteloru popore d'in lume, cu cari noi inse nu ni sfarmãmu capulu, ci vom trage la esemplu numai pre romai si pre unguni.

Pre cum regii si principii romani — va se dica, poporulu romanu d'in ambele Dacie ale lui Traianu si Aurelianu, pre cum si principii si regii unguni adeca poporulu ungurescu d'in Ungaria, au cerutu, si au capetatu pre bucirosu corone si sceptru atãtu d'in orientu, precum si d'in occidentu, dupa cum viniã mai bine la socotela politica si religiunaria par- titoru concerninti, si dupa cum bilantulu iufluintiei politice se radica, ori se scoboria in o parte sãu alt'a.

Ast-feliu sã ilustrãmu lucrulu si cu esemplu: Romanii aurelianidi, crestinisati generalminte de prin dfilele lui Constantinu celu m. pana cam in seculu- lu alu X-lea au conservatu cu scumpetate catusiele, cari i-impreunau atãtu prin religiune, cãtu si prin sange cu imperiulu romanu resaritenu cãndu inse catusiele, cari sunt menite a insoti, si a stringe popo-

rele in acelu-a-si cercuitu alu amorului, alu traditiu- niloru religiunari si politice, si cãtu-va si alu sange- lui, era apoi cu tempu, amorulu, si ori-ce scumpa traditiune degenerara in ura, sclavia, si impilare; — nimicu nu e de miratu, daca coronele, sceptrele cu tote clenodiele aduse d'in vechime de la resaritu, s'au pusu de latiri si s'au procuratu altele de la apusu; imperatulu Basiliu II. supra numitu Bul- garoctonu (Esternimatoriu alu bulgariloru) infran- gundu libertatea poporeloru libere romane si slave, strinsu federate in unu statu de la Du- narea inferioara (1019. d. Cr.), acestea in veni- toriu si-au aruncatu ochii la apusu.

Regele Joanitiu (Calo Iohannes) scuturandu ju- gulu bizantin, si restituindu libertatea imperiulu sãu, la o simpla epistola a pontifelui romanu, lapeda tota legatur'a cu resaritul si cu tote cã, a fostu rege d'in stamosii (Simeone, care a respitu nevestele un- guriloru in Atelcuza, Petru Samuile (vedi epistolele lui Joanitiu la pontificele Romei Iuocentiu III-lea) incoronatu cu coron'a vechia a tieriei, dupa pactulu uniunii; se incoroneza de noi cardinalulu Leone, cu diadema adusa d'in Rom'a de rege alu Romaniloru si alu Bulgariloru; si primesce unu ste- gu inzestratu cu chiãile S. Petru, cu care sã se lupte invingatoriu. (1203. d. Cr.)

Chiaru asiã a fluctuatu politic'a si cu unguni. Se boteza la Constantinopolea, si primescu insemne orientali, si apoi in scurtu, — orientali distrasi aca- sa — unu pontifice erudit la Rom'a, — Silvestru alu II-lea si unu cesare puternicu la apusu, Otone III-lea, si ungunii nostri se arunca in bratiile apu- sului, a germanismului; mai târdiu era-si satui de germani pana dupa capu, se retorna la Bizantiu.

Gravitarea unguniloru spre orientu, sub intregã dinastia a Arpadiloru, e evidentã la prim'a vedere; incepemu cu principii Giu'la Geiza si cu Bel'a orbu- lu. Ore chiaru orbirea acestui-a nu e bola de la curtea orientala? necunoscuta unguniloru, si inchidemu pe scurtu cu Bel'a alu III-lea. Acestu-a e la unguni, ca si Petru Tiarulu la rusi. Elucatu in curtea bizan- tina, si mai târdiu alesu de rege in tronulu stramo- siescu, a plantatu intre ungunii asiatici inca si pre timpulu lui, locuitori numai sub corturi, in ta- nãie ca si unu poporu pastoriu, cultura europe- na; pre cum: agricultura, organizarea in comune satenesci, si opidane, si alte multe ramuri de indu- stria; asemenea si guvernulu i-a datu caracte- ristica orientala, pentru cã dupa esemplulu bizan- tiniloru a infiintatu cancelaria ori notariatu de curte, la care tote jalbele private ori publice, de ori ce natura, trebuiau inaintate in scrisu, nu ca si mai nainte more patrio, more asiaticu, cu vor- ba simpla. Pre langa demnitatea inalta a cancela- riatulu de curte (cancelari ori notari au fostu mitro- politii tieriei pana si asta-di titulariu) totu sub Bel'a alu III-lea s'au stracuratu si alte posturi momentose, acãror'a umbra si pana acum se conserveza in giu- rulu tronulu. Noi la acestea mai adaugemu, cum cã Bel'a a plecatu d'in Constantinopolea cu mana ar- mata imperatesca, dupa ce a juratu, cã va colu- crã pentru interesele si binele imperiulu; acum pricepemu pentru ce nu a voitu de locu mitropolitu de la Strigoniu sã lu-incoroneze; pentru cã si temutu si cu dreptulu, ca nu cum-va poporulu un- gurescu, intre care bizantinii si-recastigara pondulu politicu, sã se returne in o buna deminetia si religiunarminte in sinulu orientaliloru. De cãtu de pre diu'a ce mergia tronulu bizantin s'guduitu in teme- lie, aminintia cu caderea, era intru acest'a familia Arpadiloru s'a stinsu in mormentu. (1301. d. Cr.)

(Va urmã).

Despre sinode, cu privire la Romanii gr. catolici.

V.

„Voi (crestiniloru sunteti) ginta dem- prootia imperatesca.“ I. Pietr. 2,9.

(Urmare)

Ce se tiene de sinodele provinciãli, de- spre participarea, macaru cã mai rara a laiciloru la ele, ne aduce Benedictu XIV. in opulu sãu desu citãri cãtu-va casuri. Astfeliu dupa d'insulu actele concilii- lui VIII. de Toledo in Spania, d'in a. 653, le sub- scrisera cu regele Recesvintu. d'impreuna, mai multi comiti palatini, cari se introdusesera in sinodu „fã- du cã asiã poftia datin'a vechia.“ — Era inainte de aceea conciliulu alu IV. de Toledo d'in a. 633 la cap. 4 dice: „Dupa intrarea si siederea toturoru epi- scopiloru, sã se chame presbiterii, cari voru fi avã- du dreptu de intratu, . . . dupa aceea sã intre laici, cari prin alegerea conciliulu se voru aflã vrednici ca sã fia de fatia.“ — Mai cu aceste-si cuvinte recu- nosce participarea lumeniloru la aceste sinode si ri- tualulu romanu (Ordo Romanus), prescriindule le- culu si ronulu, in care au sã sieda. — Asemenea Viventiulu episcopulu de Lion in epistol'a convoca- toria, invita si pre laici la sinodulu epaonensu d'in a. 517. — Era in sinodulu provinciãlu alu Siriloru maroniti d'in muntele Libanon, tienutu in 1736, dupa subscrierile archiereiloru se afla unu catalogu lungu

de magnati seculari subscribi (cu inscriptiunea fruntala: „Magnates, qui synodo interfuerunt, ex Gazetis Ageltonae et Gustae Dominis, ex Habaiscis Gauri Dominis, ex montis Libani et Antilibani Dominis“), cari dupa datin'a vechia au luat parte la sinodu.

Pre urma, ca sê trecemu si la sinodele diecesane, aceluia-si pontifice prè invetiati marturisesc, cumcâ nu e cu totul in contr'a datineloru celor vechi, ca uneori sê iee si la aceste parte lumenii, si aduce ca documentu conciliulu taraconense d'in a. 416, carele statorî, ca episcopi sê conchiame sinodele prin epistole, si „ca nu numai d'in presbiterii besericeii catedrali, ci si d'in cei diecesani sê chiamo la sinodu. si sê se nevoiesca a aduce cu sine si pre tui d'in filii seculari ai besericeii.“

Noi scimu incoalea si aceea prè bine, cumcâ sê decretâri besericesci, cari, in opusetiune cu ce de pana aci aduse inainte, pre laici i oprescu si achitu intr'unu modu categoricu de la sinode; dar cum si ce a fostu caus'a acelor decretâri aprige. Laici pre ici colea abusara de dreptulu loru capetatu, incepura a se mesteca si unde si pana unde nu li-se cadea; de aici apoi urmâ, cã se implinî si in acest'a lucru adeverulu, cumca actiunea nasec porurea reactiune. Astfelu sinodulu de Tiru d'in a. 385 si alte sinode mai mici celebrate totu pre acelu tempu, fura reprobate de ponteficele romanu si de beserica, pentru cã in acele imperatii bizantini canditi in eresulu arianu, influintiara si agitara prin carteniiloru laici, folosindu-se chiaru si cu midilotele fortieii, pentru persecutarea si esilarea marelui Atanasiu, acestui ageru luptaciulu alu ortodocsiei. De aceea pap'a Liberiu, rogatu de Eusebiu Spadone, ca sê subscria conlaminarea lui Atanasiu decretata de mai multe pseudo-sinode de aceste, respunde: „Sinodulu eclesiasticu alune-se departe de palatiu, unde nici imperatulu sê nu fia de facia, nici comitele sê nu intre, nici iudele sê nu amenintie.“ (Athanas. Hist. Arianor. ad monachos; num. 36., la Bened. XIV. l. c.) — Totu d'in asemea cauza se aflâ conditiuni si sinodulu ecum. alu VII., celebratu in Constantinopole in a. 869, cumu si pap'a Nicolau I. prin o epistola a pasi energicu in contr'a imperatului Michaele III., carele era-si luase parte activa la pseudo-sinodulu constantinopolitanu d'in a. 861, tînutu in defavorea si spre asuprirea santului Ignatiu patriarchulu. — Asemeni treceri preste otarele legi si asemeni abusuri, ce se repetira in decursulu seculiloru mai desu, si in alte materie d'in partea laiciloru, firesce cã apoi traser dupa sine innoite decisiuni rigurose, emanate de la dicasteriele besericesci mai inalte. Asiã congregatiunea conc. trident. intrebata fiindu in caus'a sinodulu oriolensu: cã ore pote episcopulu chiamâ la sinodu laici, ca sê se folosesca cu svatulu loru? respunde: cã nu pote. Cu tote aceste n'au lipsitu nici dupa aceea invetiati catolici, cari in statu pre langa admiterea laiciloru, daca e de a se delibera despre trebi comune, atatu clericiloru cãtu si laiciloru; si intre acestia e si invetiati Botti (in cartea: De synodo, part. 2. num. 38.)

Ci sê ne-oprimu, pentru ca sê nu punemu la o proba prè indelungata si aspra paciinti'a bunului lectoriu. Sê mai facemu la cele deduse d'in firea lucrului si citate d'in istoria, inca numai nescie glorie sêu observâri fugitive in forma de corolarie.

Primulu corolaru e: cumcâ noi credemu, cã face greco-catolicu bunu e convinsu, si trebec sê fia convinsu despre aceea in anim'a sa, precumcâ trebile credintiei si ale moralei in beserica crestina catolica, numai cei competinti d'intre membrii besericeii doicinte au de a-le judecã si decide. Intrebâri ca ceea: cã cine e mai mare, episcopulu ori sinodulu? si altele de aceste, in sinodele besericeii nostre gr. catolice, si cãndu se va implinî dorulu lumeniloru nostri si alu nostru comunu, de a vedè si clasa loru reprezentata prin sinodele nostre, de d'insii nu voru potè fi aduse nici odata inainte, fiindu unele ca aceste parte dogme definite ale besericeii, parte tînen-duse detiermurirea loru de sfer'a acelor'a, pre cari „Spiritu a i-a pusu episcopi, spre a gubernã beserica lui Domnedieu.“ (Fapt. apost. 20, 28.)

In corolariulu alu doilea cugetâmu, cã nu vomu gresi, daca ne-descoperimu francu parerea nostra, ce o credemu a nu fi nici decãtu in contradicere cu spiritulu invetiaturei si alu disciplinei besericeii catolice, d'in tote veurile; acea parere adica, cumcã, pre langa restringerea mai inainte laudata, la lucrurile cele temporali sêu esterne ale besericeii, (cumu sunt d. e. ave-rea, fundatiunile, institutele, scolele besericesci), interesulu caror'a forte desu poftesce a se face apelare si la pung'a mireniloru, cumcã, repetimu, la petrac-tãrile despre aceste lucruri si laiciu nostri potu lua parte; ba precumu se respicã unu demnitaru besericescu de la nuntiatu'a papala d'in Vien'a in a. c. cãtu cãtu-va Romani fruntasi gr. catolici, a u dreptu („jus habetis“) de a lua parte; — prin urmare, d'incele petrac-tãri s'aru tînen cum-va in sinode, d'insii au mai incolo dreptu a lua parte intr' atãt'a si la aceste; desl' altmintrene marturisimu, cã aceste si

node d'in preoti si laici constatorie adi numai in intiesu latu s'ar potè numi astfelu, deorace in presinte usulu generale d'in beserica catolica, ia numirea de „sinodu“ numai in intiesu strictu, adica numai singuru despre adunãrile prelatiloru besericesci in afacerile besericesci curatu dogmatice si disciplinarie morali.

Ast'a e convingerea nostra sincera, si convingerea acest'a ne e asiã de tare, cãtu nu ne potemu tînen sê nu provocãmu aici cu desu laudatulu Walter pre ori si cine, ca sê cerce numai o luare aminte putfnu mai incordata in giuru si sê-si ar ceu privirea macaru pre o clipita asup'a constitutiuniloru in vigore ale statelor diferite si asup'a relatiuniloru cãtra beserica, pentru ca sê afle fãra multa ostene-la inca si in d'ilele nostre sute si mii de esemple despre amesteculu lumeniloru in afacerile temporali ale besericeii. Sêu ce alt'a e — intrebãmu si noi cu unu preailustru barbatu alu nostru in Gazeta Transilv. d'in a. c. nr. 29. — dreptulu supremei inspectiuni in beserica rezervatu principelui chiaru si dupa artichulu de lege celu mai recinte d'in constitutiunea nostra transilvana? Ce va sê dica alt'a denumirea demnitariloru besericesci prin domnitoriulu? Ce alt'a va sê insemne ministeriulu cultelor si ordinatiunile acestui-a in trebile confesiunali? Ce alt'a, intarimu, decãtu chiaru acelu amestec, aceea participare a laiciloru la trebile esterne-besericesci, pentru demustrarea carei-a ne straduiramu a aduce argumentele interne si esterne de mai susu. — Ba mai multu: au nu avumu noi pãna mai ieri d'inaintea ochiloru in patri'a nostra unu felu de sinodu compusu d'in preoti si d'in laici chiaru la rom. catolici insi-si, caroru citatulu rescriptu reg. d'in 1792 nru. aul. 2 893 le-concede, ca „si catolicii, sub suprem'a inspectiune regesca si remanendu nevatemate drepturile maiestatiche, trebile loru scolare, fundatiunali si besericesci sê s'le pertracte deosebitu in chipulu consistorioru celoralte religii recepte in Transilvania.“ (Clementer admissum est, ut catolici etiam negotia scholastica fundationalia et ecclesiastica a linstar consistoriorum reliquarum in Transilvania receptorum religionum sub suprema inspectione regia, salvisque circa illud majestaticis iuribus, seorsim pertractent.) Si unde s'au auditu d'in beserica candu-va vre-unu viersu inaltandu-se in contr'a acestei dispusetiuni? Sêu cine s'au scandalisatu vrodolatu intr'ins'a? Ce demustra dara tote aceste? Cu adeveratu, nu alt'a de cãtu aceea, cumca beserica lui Christosu, beserica catolica, a fostu porurea si e o mama iubitoria a totororu filioru sêi si paditoria invetiaturei si a principiiloru adeveratu evangelice, si cumca ca atare ea nicecandu nu s'au temutu si n'au refusat a recunosc si statulu lumeniloru o participare, dupa cercustãri acusi maimare acusi mai mica, nu in cele sante fãra in cele esterne-besericesci (non in sacris sed circa sacra), — deca numai acea participare s'au regulatu, statoritu si manuatu sêu esecutatu de cei respectivi in spiritulu crestianismulu.

Asiã dara in urma urmeloru ce dorimu si voimu noi Romanii gr. catolici? Voimu noi sinode mestecate sêu nemestecate? Si era-si: voimu noi mai antãtu sinode diecesane si dupa ace'a sinodu provincialu, ori d'in contr'a? La aceste si alte intrebãri sorori ne-vomu nesu a raspunde in artichulu urmatoriu si ultimulu.

(Va urmã.)

Cestiunea cehica.

E lucru notoriu, cã insi-si urdfitorii nefericitulu sistemulu de asta-di au ajunsu la convingerea, cã dualismulu, fetulu usteneleloru loru, e una fiintia nenaturala, unu monstru, care nu posede putere de vietia, si acãsta recunoscintia i-face a incercã unu altu esperimentu, care sê li mai asigureze pre cãtu-va lune portofioiele ministeriale, si cu aceste lefele cele grase. Ministeriele dualistice actuale, dupa ce au bancrotatu cu increderea chiaru a partiteloru proprie, se afla intr'o deruta deplina. D'in intieptiunea oficiala de pãna acum li-a remasu numai consciinti'a, cã d'insii nu sunt barbati chiamati de a inaugura er'a de atãte ori promisã a fericirii poporeloru d'in Austria, si asiã, ca omeni constitutiunali, aflara de bine a vèrî inainte, care nu impinge in luptele loru insa-si person'a domnitoriulu, la spatele carui-a ei sê si-potã spelã manele de sangele, ce va veni a sup'a capulu domniloru de la putere. Cu acãsta intentiune se inscenã caletori'a imperatului la Prag'a, insotitu de Auersperg, presedintele ministeriulu transilvanu, dar sub pretextulu de a negocia impacatiunea cu cehii, cari d'in ce in ce incomodeza totu mai tare pre actorii dualismulu. Ministerulu presedinte Auersperg, se pare, cã nu se bucura in mare mesura de incredere prè inalta, cã-ci domnitoriulu l'a trecut simplicer cu vederea, si a chiamatu la sine prin telegrafu pre baronulu Beust, fãra de a avisã despre acãst'a pre Auersperg. Opintirile lui Beust in Prag'a au remasu fãra resultatu, ba inca erã sê patiesca si mai reu, deca nu se carã d'in Prag'a inca in aceea-si d'ua ser'a, si inca pre cale secreta, cã-ci

pre drumulu publicu lu-acceptã poporulu, sê i-faca una ovatiune musicala, pre cum e mod'a prin Ungaria. Intr'aceea audise si ministerulu presedinte, Auersperg, de caletori'a si negociatiunile lui Beust, si vatematu pãna la sufletu, cã fãra scirea si invoirea lui, ministerulu esterneloru se mesteca in resortulu lui, cere audiintia la imperatulu inca in aceea-si sera, si, cu tote cã erã se insotiesca pre domnitoriulu si mai departe, mane d'f dimneti'a pleca la Vien'a, conchiama consiliulu ministerialu, conflictulu devine totu mai acerbu, si Auersperg, parasindu agendele ministeriale, se duce si gusta otulu la bunurile sale. — Diferinti'a intre acesti doui barbati de statu s'au complanatu dupa rentorcerea maiestãtii sale; in ce modu, nu se scie.

Bietulu Beust abiã incepuse a respira mai usioru, candu éta, cã aprehendeza Andrassy, pentru cã de succedea impacatiunea cu cehii, dualismulu, si cu acestu-a si dlu Andrassy erã sacrificatu. Cãtu-va amici ai dlui Beust luara a supra-si opulu, a mulcomi pre Andrassy, comunicandu-i unu referatu fidelu (?) despre negociatiunile cu cehii, care lu-cetimu intr'o corespundintia pestana a diariulu „D. Allg. Ztg.“, si d'in care facemu sê urmeze pãrtile meritorie:

„Domineca, in 21 iuniu, dice corespundintele, dlu Beust fã chiamatu la Prag'a. Dupa prandiu imperatulu se contielescu cu locutienintele si acãst'a chiamã apoi la sine pre Rieger si Palacky, ca sê conferesca cu Beust. Conducatori cehiloru venira, pentru cã li se spusese, cã conferinti'a se tîne in urmarea dorintiei espresse a domnitoriulu. Beust salutã pre Rieger si pre soerulu acestui-a, si dode espresiune regretãrei sale, cã partit'a nationala d'in Boemi'a lu-considera, ca pre unu contrariu alu ei. Dr. Rieger respunde, cã cehii n'au nimicu contr'a personei cancelarulu imperialu; elu (Rieger) insu-si stimeza capacitatea diplomatica a lui Beust. Opusetiunea cehiloru e indreptata in contr'a guvernulu cislaitanu, care cerca tote mediu-locele, ca sê calce in picioare drepturile cehiloru. Acum intonã Beust, cã elu n'au venitã sê negocieze cu ei, ci numai sê le comunice parerea sa. Dr. Rieger si-espriamã mirarea, cã guvernulu inca nu cunosce planurile cehiloru. „Ceea ce voimu noi, dice elu, e notoriu; poporulu ne impinge inainte, si deca amu face noi concessiuni, ne-amu periclitã pusetiunea nostra politica.“ Dr. Rieger desfasiurã apoi pre largu necesitatea incorporarei Moraviei cu Boemi'a, er Palacky accentuã, cã boemii, deca li s'aru dã jurisdictiune ne dependente si autonomia perfectã, aru aduce buerosu orice sacrificie pentru esistinti'a imperiulu. Beust intonã ne posibilitatea absoluta, de a implini aceste dorintie; la acãst'a replicã Rieger: „Va veni tempulu nostru.“ Beust le spuse, cã li s'aru largi autonomi'a, li s'aru dã dreptulu de incoronare, representatiune corespundietoria in ministeriu; aci au terenu destulu pentru desvoltarea puterii loru nationale. Rieger avisã la situatiunea cehiloru, care e amenintata prin formarea unei monarcie germane. „Eu credu, dice Beust, cã dvostre nu numai ve temeti de pericolele d'in afara, dara si sperati ajutoriu d'in afara.“ — Dvostre ne-ati impinsu cãtra Rusi'a, respunde Rieger. — Dvostre ve insielati in Rusi'a si in pusetiunea vostra in afara, i-replicã Beust; Franci'a ne voiesce binele, Prusi'a scie, cã noi recunoscemu faptele complinite, si nu facemu politica resbunatoria; insa-si Rusi'a ne este mai multu amicabila, de cãtu ostila. Trageti socotela faptelor, si feritive de responsabilitate, a urmari planuri, cari provoca multa, multa desordine, dar nu se potu realiza nici odata. Rieger replica: „Noi si poporulu cehicu sperãmu contrariulu, de doue dieci de ani incoace amu devenitu totu mai potinti, nici una apesare nu ne mai pote slabi.“; dupa aceea mai repeti odata pretinsiunile nationale, si amintã urmãrile opusetiunei, cari potu sê periclitaze esistinti'a imperiulu. „Credidta, cã atare evenimentu va promovã scopurile dvostre?“ intrebã Beust. „Eu sum incunoscintiatu de una conventiune intre Rusi'a si Prusi'a pentru casulu unei eventualitãti, cum o semnalizezi dta; Rusi'a n'au pretinsu Boemi'a pentru sine. — „Nu se pote! replica Rieger, — in casulu acelu Rusi'a nu ne lasa, sê cademu, acãst'a nu e cu potintia.“ — Acea inca nu e cu potintia, respunde Beust, ca unu monarcu germanu sê renuntie de Boemi'a si de deus milione de germani. Calcululu dvostre e falsu.“ Cu acãst'a se inchiaã conferinti'a.

(Va urmã.)

Transilvani'a.

De langa Ternav'a, 9/ 1868.

„Telegr. rom.“ in N. sêu 49 afla locu intru o nota spre a face amentire de intrebãrile mele. Telegrafulu mesteca multe verdi sf uscate, dara nu dã respunsu, nece spune: ore cupriunsulu pronunciamentulu este dupa anim'a d'insulu sêu ba? Eu mi-ieu libertatea a constata faptulu acestu-a a Telegr.

Ce se tîne de Pronunciamentu, am sciri scure, cã romanii pre mai multe locuri se alatura barbatesce cãtra d'insulu, — fãra sê întrobe multu: ore Telegrafulu ce va dice?

Mai am sê observu si aceea, cã Telegrafulu aruncã noru a sup'a testimoniulu sêu de eruditiune istorica, chiaru atunci, candu voia sê o ilustreze si mai multu. Telegr. adeca dice: „— nutiulu a ajunsu cu percurgerea istoriei numai pãna la an. 668 dupa Chr.“ D'in asertulu acãst'a luat in legatura cu istori'a inca despre patriarchulu Callinicu

ce nu a volitu se dăca rogatiune pentru derimarea bisericeii Prè-Curatei, se vede că Teleg. a uitatu totu, ce a sciutu d'in istoria, — pentru că elu nu scie nece candu a imperatîtu Justinianu alu II. Sê-i dâmu regazu, pâna va repetî istori'a.

Intrebări politice inca nu avem la ce-i spune, pentru că puterea actuală se pare a consideră, că interesele natiunei nostre si dorintiele ei sunt in contrastu cu binele statului, — si in tempu de asià Teleg. se invelisce in enigme. Sê lasâmu sê treca norii; atunci éra vomu capetâ respunsuri, dogiane si invetiature.

Brasiovu 9 iuliu 1868. Eri primî Redactiunea „Gazetei Transilvaniei“ urmatori'a citatiune:

Nr. 1376/crim. 1868.

Citatiune.

Domnulu Muresianu Iacobu d'in Brasiovu se citedia a se infaciosiã inaintea subscriului oficiu in 13 a lunei lui Iuliu, 1868 la 9 oro demaneti'a caus'a penale in observandui-se c'o satu contumace ce nu se infaciosiedia dupa tionorea §. 150. a pr. pen. se va pedepsî cu bani si totu-de-odata se va da in contr'a lui ordine de adusu inainte.

In numele Tribunalului Scaunului Muresiu.

M.-Vásárhelyi iulius 2-án 1868.

Hildebrand Josef,
jude inquisitoriu.

Dupa finirea cercetârei intreprinse, Redactorulu „Gazetei Transilvaniei“, pentru informare află cu cale a se adresă câtra incl. Scaunu citatoriu cu urmatorielle:

Câtra Inclit'a Judecatoria scaunala ca Tribunalu penalu alu Scaunului Têrgulu Muresianu (M. Osiorheiu).

Inclite Tribunalu Scaunalu!

Adi in 8 iuliu a. c. la recuzitiunea Inclitului Tribunalu alu Scaunului Tergulu Muresianu, ca Tribunalu penalu prin citatiunea sub Nrulu 1376, sub amenintiare de pedepsa contumaciale dupa cuprinsulu §-lui 150 alu pr. penale si totu-odata cu amenintiare, că la d'in contra se va dà ordinu a fi dusu cu puterea inainte, sum citatu pe 13 iuniu a. c. in numele Tribunalului scaunului Muresiului de Judele incuisitoriu Hildebrand Josef cu dat'a 3 iuliu 1868, si primirea citatiunei o am subscriu totu cu datulu de asta-di pe lunga rezervarea celoru urmatoric:

Caus'a citatiunei in ins'a citatiune nu se află, decâtu prin cuventulu „in causa penală.“ Subscriulu n'are cunoscutia de a fi comis vr'o crima pentru a potè fi atâtu de peremptoric citatu la judecata penală.

Inse totu asta-di in 8 iuliu indata dupa subscrierea primirei citatiunii, — D. jude cercetatoriu emisu de la Incl. Magistratu d'in Brasiovu, cu d. fiscalu, unu cancelistu si alti 2 martori judecatorosi — „mi-descoperira, că vinu la cercetarea (chartialoru) — si că in urm'a provocârei Inclitului Scaunu susu memoratu sum citatu pentru 2 articuli incriminati, anumitu: „Pronunciamentulu“ d'in Nr. 38 alu „Gazetei Transilvaniei“, publicatu in 27 maiu si altulu in caus'a congresului natiunale, nui sciu titulu, că nici nu lam vedutu, necum sê-lu fiu publicatu vro-data. Se caută manuscrisulu pronuciamentului si alu pretinsului art. de congresu natiunale, inse nepotendu-se află nicaire spre alu presentă, le marturisi, că asi fi doritu sê potu află pe celu de antâiu, pentru că e unu actu publicu facutu si recunoscutu de multîme de poporu, ér' nu de nescari agitatori, si elu aparuse in alte diurnale inca inainte de ce lar fi publicatu „Gazeta“. . . cu tote că si mie mi-se tramise in manuscris.

De altmintrele cuprinsulu pronuciamentului se afla si in petitiunea data la Maiestate in 31 dec. 1866 subscrisa de mii inisi si publicata prin mii de exemplarie in tota tier'a, in câtu se potè dice, că publicarea pronuciamentului a fostu numai o improspetare a celoru cerute in petitiunea numita.

Inclitu Tribunalu Scaunalu Penalu!

Subscriulu, in ori-ce procesu de presa se tienù pana acum de competint'a judecatorosca, care o preserie legea preseii d'in 1852, care pentru Transilvani'a si asta-di este in vigore, dupa §§-ii 25, 42—43, si ca tata de familia cu 6 prunci, ca insarcinatu cu oficiu publicu, care tocma pana la finea lui Iuliu are de obiectu esamenele publice si de promotiune in gimnasiulu rom. cat. de aici, dela care ca directoru fâra dâna publica nu pote lipsi, e silitu a) a si descoperi dorint'i'a câtra Inclitului Scaunu, ca sê binevoiesca a concedere obiectulu acest'a de procesu de presa la judeciulu competintiei lui locale, unde s'a facutu, deca s'a facutu transgresiunea legei de presa.

b) Inclitului Judeciu Scaunalu sê binevoiesca a nu impută subscriului si publicarea art. despre congresulu natiunale*), care nici odata nu a aflatu locu in colonele „Gazetei Transilvaniei.“

c) Sê binevoiesca Inclitului Tribunalu Scaunalu a consideră, că pronuciamentulu intre poporulu romanu eră cunoscutu d'in alte diurnale si chiaru prin sciint'i'a toturorù, celoru ce au fostu multi la serbarca maialului d'in 15 Maiu in Blasiu, si că asemenea pronuciamente s'au facutu la mai multe locuri in tota Transilvani'a, de si nu cu ael-a-si textu, dar,

*) In 9 afai dela dd. respectivi, că titulu acestui art. e: „Congresulu natiunale in Daci'a superioare este necesariu.“ Atât'a inca subscriem cu totii, numai sê se castige pe cale formale voi'a pentru acêsta.

R.

totu in acelu intielesu, prin urmare „Gazet'a Transilvaniei“ nu se simte a fi comis vr'o crima penală, reproducundu pronuciamentulu cunoscutu si publicatu si in alte diurnale, că e credeu natiunale.

d) Subscriulu se provoca la legile, cari inca stau in vigore pentru Transilvani'a si la in rescriptu imperatescu regescu d'in 25 Dec. 1865, care dice: „Sustarea in dreptulu sêu a legiloru emise pâna acum sê nu se altereze nici decâtu, ér' uniunea definitiva a ambelorù tieri pe care Noi numai pe bas'a regulatelorù raporte de dreptu de statu a le Ungariei intre olalta o potemu efectua, o facemu afara de acêsta dependinte de la cuvenit'a considerare a intereselorù speciali ale Marelui Nostru Principatu Transilvan'i'a si de la garantarea pretensiuniloru de dreptu ale deosebitelorù natiunitâti si confesiuni,“ si in puterea acestor'a si in vigorea lorù pâna adi, nefiindu inca desfintiatu, subscriulu tiene, că cu republicarea pronuciamentului nici ast-feliu n'a comis nici o crima, ci a facutu numai la ceea ce fû indreptatîtu de legile sanctiunate pe calea legislatiunei, pe care cale inca nu s'au desfintiate.

Dupa tote acestea, deca Inclitului Judeciu scaunalu se tiene in dreptu a trage pe subscriulu inainte apoi e rogatu in numele umanitatei cu tota onorea, ca sê binevoiesca a consideră daunele atâtu cele familiari, câtu si ale oficiului publicu mai susu pomenitu si a relegă terminulu citatiunei numai pe lun'a lui Augustu, fiindu că nu e nici unu pericolu in mora.

Cu distinsa reveritiune remanu

Alu Inclitului Judeciu scaunalu penalu

Brasiovu, 8 iuliu 1868.

„Gazeta Trans.“

Prè-plecatu

Jacobu Muresianu, m. p.

Redactoru alu Gazetei Transilvaniei, etc.

ROMANIA.

Ce este Senatul?

Una Superfetiune constitutiunale.

(Urmare.)

VI.

Teramulu istoricu fuge de sub picioarele partisaniloru bicamerismului, cari aru voi sê sustiena lupt'a pre acestu teramu in sensulu liberalismului alu constitutiunismului. Camere de susu si de giosu au fostu si sunt in Germani'a, unu Senatu este si asta-di in Franci'a. Nimene inso nu crede, că Senatului lui Napoleone, Camer'a dominiloru sêu a Senioriloru d'in Berlinu si d'in Viena sunt unu elementu de liberalismu. Marele cancelariu alu confederatiunii o scie mai bine decâtu ori-cine, si infortunatulu sêu rivale care a intreprinsu regeneratiunea Austriei, suntomu sicuri, că nu o sente mai putînu. — Deca in Angli'a sistem'a constitutiunale a prosperatu, acêst'a s'a intemplatu nu d'in caus'a, că pre langa Camer'a de giosu mai eră si Camer'a Lordiloru. Acêsta camera nu stâ neci de cum cu libertatea Angliei in raportu de causa si de efect. Impregiurări cu totulu independinti de constitutiunea Parlamentului, pre cari inse este de prisosu de a trece aici in revista, mai cu sema, inecaritatea prè mare a avutelorù si a poterù, *) au facutu ca acêsta tiera sê se bucare, mai de timpuriu decâtu continentele, de orecari garantie constitutiunali, cari de si au protesu natiunea contr'a usurpatiuniloru coronei, totu-si au fostu inse, si suntu inca departe de a dà o deplina satisfaciune principiulu democratiei. Candu acestu principiu a capetatu si in Angli'a o preponderantia politica de si efemera, sub Carolu I, atunci nu au fostu doue camere.

Lasandu la o parte esemplulu Angliei, care departe de a fi peremptoriu in acesta materia si in sensulu in care s'a invocatu, este mai multu o arma contr'a sistemului bicameristiloru pontru cine va voi sê se urce la originile istorice, sê cercetamu argumentele teoretice, practice, sêu de ver-co alta natura voru fi, ce se propunu intru sustinerea acelu sistem.

Tote argumentele, tote cuventele se reducu, in ultim'a analize, la aceste doue cardinali. Sub o forma sêu sub alta, constitutiunile cu doue Camere si partisanii lorù au urmaritu unulu d'in aceste doue scopuri: sêu au voitu sê preintempine usiurint'i'a, ireflesiunea, precipitatiunea si servilismulu unei Camere unice, imperiulu asolutu a majoritatii care nu se infrena prin noci unu controlu altu decâtu propria sa voinchia si inspiratiune; sêu a voitu sê dee unoi pârți d'in natiune mediulu constitutiunale de a apără drepturile esclusive, privilegiile de cari se bucura. Acêsta ultima consideratiune este necompatibilă cu starea actuală a civilizatiunii d'in Europ'a. Incâtu pentru Romani'a, ea este anticostitutiunale. De la Conventiunea incoco amu castigatu ocaritate civile si politica. Constitutiunea d'in 1866 a abolitu in termeni formali tota distinctiunea de clase. Si de acêa, celu pucinu d'in punctulu de vedere alu nostru natiunale, gasimu de prisosu de a esamina, fia chiaru pentru a le combate, motivele cari se deducu d'in o asemene ordine de idee. Nu avem clase distinsu; nu avem sê ne preocupâmu cu a le garantă interesele lorù speciali prin unu Senatu. Prin urmare, nu avem sê cautâmu motive spre a justifică acêsta institutiune d'in unu asemene punctu de vedere. Spiritualele Montesquieu in cartea sa de l'esprit des lois, admiratore mare alu con-

*) S. Guizot, loc. cit. tom. II, p. 276, 279.

stitutiunii angle, justifică Senatul in interesele aristocratii. Acestu autore, de altmintrele-a atât'a de invetiatu, presimă, că omeniloru distinsi prin nascere, avutia si onori li se curvin sê aiba in legislatiunea tieri o parte proportiunale cu celelalte avantagie de cari se bucura in Statu; că-ci de aru amestecati in poporu, de aru avè si ei o voce ca ceilalalti, libertatea comună aru fi pentru ei o sclavia. Candu o institutiune se radima pre atari cuvente, este neindouiosu că nu cadè si merita sê cada.

VII.

D'intr'unu punctu de vedere forte apropiatu cu alu lui Montesquieu s'a propusu o sistema de argumentatiune, care fâra de a avè aerulu de a sustienè interese separatiste oligarhice, pote degeneră si a se abate in acêsta directiune, dacu nu tinde deja d'in capulu locului la acea tinta.

Represintiatiunea, s'a disu, caută sê fia expresiunea totorù intereselorù societătii. Dar' apoi aceste interese formează grupe, ele nu stau isolate in Statu. Prin urmare represintiatiunea pentru că sê fia expresiunea fidele a diverselorù interesu, caută sê se formeze dupa grupe, era nu dupa individue si cuventulu este pre simplu. O grupa de interese pote sê cuprinde unu numeru de individue care sê coversiesca sum'a individuelorù d'in tote celealalte. Asiè de esemplu, la noi tierani cultivatorii de pamentu formedia pote $\frac{1}{5}$ intreg'a poporatiune a Romaniiei. O represintiatiune numerica aru inabusu toate celealalte interese fâr'a le lasă pasu de a se afirmă, dacu celoru agricole o preponderantia decisiva deca nu chiaru exclusiva. Pre de alta parte diversele grupe si-au importantia lorù calitativa, nu numai cantitativa. Acestea suntu doue ratiuni poterice, pentru ca sê ingrigimu a dà satisfaciune diferitelorù interese. Ei, dar' apoi, altu mediu nu este, decâtu de a le incredintia unui corpu speciale, unde sê se pota manifestă in deplinitatea drepturilor lorù si prin care sê li se asecură tota cuvenit'a valoru.

O asemene argumentatiune pecatuesce prin basea s'a. De ca intr'unu Statu esistè mai multe grupe de interese, si acêst'a cine aru potè-o negă? nu urmedia inca de aci, că ele caută sê-si aiba tote represintiatiunea lorù speciale. De aru fi peremptoriu cuventulu, că intr'altu modu majoritatea care represinta unu felu de interese are sê inabusiosca vocea minoritatii, apoi aru trebui sê fimu consecinti in logic'a nostra. In sinulu celei de a doue Camere s'aru inteli era-si o suma de interese diverse, pote contrarie, cari nu aru avè altu punctu de contactu intre ele decâtu preocupatiunea comună de a se pune in garda si de a se mantiene in contra si in man'i'a celorlalte Camere. Intre ele inse s'aru află intocma in acelu-si positiune in care stau ele tote cu cele represintate de acea Camera. O rigurosa logica ne aru silî sê admitemu subdivisiuni si sê introducemu atâte-a Camere câte grupe de interese sunt intr'unu Statu. Resultatu asurd, la care nu se gandescu nimeni, afara decâtu numai in unele State, precum in Sveci'a, au fostu patru Camere: a nobililoru, a clerului, a orasianiloru si a tieraniloru.

In realitate, acei, cari motivedia institutiunea unei a doue Camere pre cuventu de interese diverse si dispartate, nu au avutu in vedere decâtu diversitatea, claselorù fundat'a pre avutia si educatiune, pre superioritatea unor clase asupra altor'a constatata prin semne exteriori, precum servitiulu Statului sêu alte asemenea. Ca sê ne incredintiamu despre acêst'a, nu avem decâtu sê ne aducemu aminte, că in tote Statele moderne, unde Camer'a de sus nu a fostu intemeiata pre date istorice, unde prin urmare acêst'a institutiune a fostu maritata cu principiulu ecateritariu alu democratiei, basea ei a statu in aceste trei elemente: unu censu electoral, capacitatele sêu profesiunile libere, diverse demnitati. De aici se invederedia, că servarea intereselorù distinsu pusa inainte de partisanii bicamerismului este mai multu unu protestu, decâtu unu adevratu motivu. Pre o cale desturnata au voitu sê aduca la prevalentia distinctiunea claselorù necompatibili cu principiulu democraticu. Că-ci de aru fi fostu sincera acea derintia, nu aveau nevoia sê alerge numai decâtu la institutiunea unei a doue Camere. Pentru ca sê fia represintate unu grupelu de interese si sê exercita actiunea ce li se curvine, aci doue lucruri de consideratu, eră de ajunsu sê se implinesca doue conditiuni. 1-o, a se combină legea electorală estu-feliu, incâtu tote grupelu sê si alega represintantii afara d'in presiunea ostile a celoru-l-alte, 2-a, a se combină numerulu deputatiloru intr'unu modu asià, incâtu sê se cumpanesca calitatea cu cantitea intereselorù*). Eca ce urmă si eră de ajunsu sê propuna bicameristii, dacu nu s'ar' fi adoperatu sê ne arete unu simplu protestu ca scopu finale.

(Va urmă.)

Varietati.

*) (Sicuretatea publica in Ungari'a) se afla intr'o stare atâtu de trista, in câtu abiè aru crede omulu, că se afla intr' unu statu, care se dice a fi chiamatu par excellence a respandî cultur'a in oriinte. Intre S. Miclausiu si Zomboru lotrii au atacatu si jafuitu post'a impreuna cu 14 alte carutie, si acêst'a dîu'a la amedia-di.

*) O sistema electorală basata pre atari principie nu este a nostra; amu indicatu-o numai ca unu mediu pentru bicameristii.

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu:
ALEXANDRU ROMANU.